

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 13.05.2026).

3. Максимів Ю., Гайдучок Т., Івасюк Н. Розкриття обліково-аналітичної інформації у звітності підприємств в умовах воєнного стану. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2025. Вип. 1(11). С. 353–365. <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-353-365>.

4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів». URL: IFRS Foundation (дата звернення: 13.05.2026).

5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів» : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2004 № 817. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-05?utm_source=chatgpt.com#Text (дата звернення: 13.05.2026).

6. Хома С., Чучук Ю., Савчук Т., Степанюк О. Таксономія фінансової звітності за міжнародними стандартами: практичні аспекти. *Галицький економічний вісник*. 2020. Вип. 6 (67). С. 114-121. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.06.114.

Подолянчук О.А.,
канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри обліку і оподаткування
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Організація бухгалтерського обліку у фермерських господарствах є важливим елементом забезпечення ефективного управління їх діяльністю. В умовах трансформації аграрного сектору, посилення конкуренції та впровадження цифрових технологій зростає потреба у формуванні якісної, своєчасної та релевантної облікової інформації. Водночас специфіка діяльності фермерських господарств, обмеженість ресурсів та недосконалість нормативно-методичного забезпечення зумовлюють наявність низки проблем в організації обліку, що потребують ґрунтовного дослідження та пошуку шляхів їх вирішення.

Відповідно до норм Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», обов'язок щодо організації обліку та вчасного подання звітності поширюється на всі підприємства, незалежно від їхнього статусу чи форми власності. Це правило стосується і фермерських господарств, які

у своїй діяльності мають керуватися також національними стандартами (НП(С)БО) та іншими галузевими нормативними актами.

Ключовим документом у цій сфері є Методичні рекомендації №189, затверджені Мінагрополітики (02.07.2001). Вони пропонують чотири варіанти організації обліку залежно від масштабу господарства: проста форма; спрощена форма; за спрощеним план рахунків; за загальним планом рахунків.

Крім профільного наказу №189, малі фермерські господарства можуть використовувати рекомендації Міністерства фінансів:

1. Наказ №422 (рекомендації №142): пропонує просту форму для надання послуг чи робіт з малим обігом документів та спрощену – для пооб'єктного обліку.

2. Наказ №720: дозволяє юридичним особам (суб'єктам малого бізнесу), які не платять податок на додану вартість (ПДВ), вести спрощений облік витрат та доходів.

3. Наказ №356: регламентує використання журнальної форми обліку для більшості юридичних осіб.

4. Наказ №390: деталізує впровадження журнально-ордерної форми спеціально для аграрного сектору.

Сучасні умови дозволяють автоматизувати будь-яку з обраних форм. Використання ІТ-рішень допомагає об'єднати первинну документацію та звітність у спільну систему, що знижує ризик помилок і робить бізнес прозорішим.

В аграрному секторі вибір форми обліку залежить від трьох чинників: кількості операцій, наявності найманих працівників та статусу платника ПДВ.

Проста форма (без подвійного запису) – це максимально спрощений підхід, що нагадує облік у фізичних осіб-підприємців (ФОП), але для юридичних осіб. Використовувати можуть найменші господарства («сімейні»), де немає найманого персоналу, а всі роботи виконують члени родини. Усі операції фіксуються у Журналі обліку господарських операцій (без подвійного запису). Це дозволяє голові фермерського господарства самостійно вести документацію без залучення професійного бухгалтера.

Спрощена форма (на основі реєстрів) – придатна більш для малого агробізнесу. Вона базується на використанні обмеженої кількості реєстрів (відомостей), що замінюють громіздкі журнали-ордери. Використовувати можуть господарства, в яких до 10 працівників та виручка до 500 тис. грн.

Форма із використанням Спрощеного плану рахунків – передбачає перехідний етап до повноцінного обліку. Замість стандартних 9 класів рахунків використовується скорочений перелік. Використовують малі підприємства (10-50 осіб, дохід до 2,5 млн. грн.).

Журнально-ордерна форма – передбачає ведення обліку великими господарствам. Вона є складною, але найбільш інформативною системою.

Варто зауважити, що згідно із бухгалтерським законодавством, мікропідприємства (неплатники ПДВ, крім суспільно значущих) мають право фіксувати операції в реєстрах без використання подвійного запису.

Порядок ведення обліку для фізичних осіб-підприємців регулюється нормами Податкового кодексу (табл. 1).

Таблиця 1 – Особливості обліку фізичних осіб-підприємців

Категорія ФОП	Особливості обліку
2 та 3 група (неплатники ПДВ)	Облік ведеться у довільній формі шляхом помісячного фіксування доходів.
3 група (платники ПДВ)	Обов'язкове ведення обліку доходів і витрат за встановленою типовою формою.
3 група (змішана діяльність)	Необхідно окремо обліковувати доходи від власної агропродукції та від інших видів бізнесу.
4 група (спрощена система)	Оскільки податок розраховується від площі земель, обов'язок вести облік доходів (як у інших груп) відсутній.

Джерело: сформовано автором

Наявність кількох альтернативних форм обліку, поряд із галузевими особливостями, ускладнює процес вибору оптимальної системи та потребує належного методичного обґрунтування. Разом із тим, існуючі проблеми, пов'язані з обмеженістю ресурсів малих фермерських господарств і недосконалістю методичного забезпечення, зумовлюють необхідність подальшого вдосконалення організації бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел

1. Подолянчук О.А. Тенденції та підходи до обліку, оподаткування та звітності фермерських господарств в сучасних умовах ведення бізнесу. *Ефективна економіка*. 2025. № 11. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.74>.